

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

A decorative graphic consisting of four triangles: a solid black triangle pointing up at the top center, a solid grey triangle pointing down at the top right, a solid grey triangle pointing left at the middle left, and a solid grey triangle pointing right at the middle right.

**STUDENTŲ
MOKSLINĖS VEIKLOS
LXXV
KONFERENCIJA**

Vilnius, 2023 m. gegužės 15–19 d.
PRANEŠIMŲ TEZĖS

*Leidinį sudarė VU MF Mokslo specialistė
dr. Simona KILDIENĖ*

Mokslo komitetas:

Prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė
Doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
Prof. dr. Vaiva Hendrixson
Doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
Prof. dr. Nomedas Rima Valevičienė
Prof. dr. Eglė Preikšaitienė
Dr. Diana Bužinskienė
Prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
Doc. dr. Saulius Galgauskas
Prof. dr. Eugenijus Lesinskas
Doc. dr. Valdemaras Jotautas
Prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas

Dr. Ieva Stundienė
Prof. dr. Marius Miglinas
Doc. dr. Birutė Zablockienė
Inga Kisielienė
Prof. dr. Violeta Kvedarienė
Dr. Žymantas Jagelavičius
Prof. dr. (HP) Edvardas Danila
Doc. dr. Kristina Ryliškienė
Dr. Gunaras Terbetas
Prof. dr. Alvydas Navickas
Doc. dr. Rima Viliūnienė
Prof. dr. Sigita Lesinskienė

Doc. dr. Sigitas Ryliškis
Doc. dr. Vytautas Tutkus
Dr. Danutė Povilėnaitė
Doc. dr. Sigita Burokienė
Dr. Agnė Abraitienė
Prof. dr. Pranas Šerpytis
Prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
Prof. dr. Vilma Brukienė
Dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
Doc. dr. Marija Jakubauskienė

Organizacinis komitetas:

Martyna Sveikataitė
Rafal Sinkevič
Gintarė Zarembaitė
Alicija Krasavceva
Karina Mickevičiūtė
Jogailė Gudaitė
Emilis Gegeckas
Auksė Ramaškevičiūtė
Tautvydas Petkus
Kristina Marcinkevičiūtė
Melita Virpšaitė

Gabrielė Lissauskaitė
Rosita Reivytytė
Kamilė Čeponytė
Šarūnas Raudonis
Monika Rimdeikaitė
Inga Česnavičiūtė
Tadas Abartis
Rūta Bleifertaitė
Kristijonas Puteikis
Saulius Ročka
Paulius Montvila

Agnė Timofejevaitė
Augustė Lapinskaitė
Emilis Šostak
Gratas Šepetyš
Gediminas Gumbis
Erika Ališauskienė
Indrė Urbaitė
Miglė Vilniškytė
Urtė Smailytė
Gabriela Šimkonytė
Julija Bitautaitė

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2023

© Vilniaus universitetas, 2023

LIETUVOS MERGINŲ MENARCHĖS AMŽIAUS YPATUMAI IR POKYČIAI PER PASTARUOSIUS 20 METŲ

Darbo autorė. Laura KASPERIŪNAITĖ (Medicina, VI kursas).

Darbo vadovė. Prof. dr. (HP) Janina TUTKUVIENĖ, VU MF Anatomijos, histologijos ir antropologijos katedra.

Darbo tikslas. Menarchės amžius siejasi su daugeliu biologinių ir išorinių veiksnių, todėl nuolat kinta, jo variacijos padeda nustatyti ankstyvo ir vėlyvo brendimo ribines vertes, spręsti apie kitų ligų bei patologijų riziką. Todėl šio darbo tikslas buvo nustatyti dabartinių merginų menarchės amžiaus ypatumus Lietuvoje ir palyginti su prieš 20 metų vykdyto Lietuvos merginų tyrimo duomenimis.

Darbo metodika. 2023 m. vasario – kovo mėnesiais atlikta Lietuvos merginų internetinė anoniminė apklausa, siekiant nustatyti menarchės amžių retrospektyviu metodu. Sudarytas originalus klausimynas, apimantis 53 atviro bei uždaro tipo klausimus apie menarchės amžių, demografinius, regioninius ir kitus veiksnius. Šiame darbe išnagrinėti viso koME ntingento ir atskirų Lietuvos miestų bei regionų menarchės amžiaus ypatumai. Gautos 1041 anketos, iš kurių 979 atitiko atrankos kriterijus. 2023 m atliktame tyrime buvo pateikti du klausimai apie gyvenamąją vietą regiono atžvilgiu – kokioje apskrityje mergina gyvena ir koks jos gyvenamosios vietos dydis: 47 merginos gyveno Alytaus apskrityje, 256 – Kauno, 115 – Klaipėdos, 54 – Marijampolės, 71 – Panevežio, 107 – Šiaulių, 39 – Tauragės, 52 – Telšių, 27 – Utenos, 211 – Vilniaus. Iš viso 579 merginos gyveno mieste (vietovė, turinti daugiau nei 3 tūkst. gyventojų), 204 – miestelyje (vietovė, turinti 500–3000 gyventojų), 197 – kaime/gyvenvietėje (vietovė, turinti mažiau nei 500 gyventojų). Siekiant nustatyti fiziologinio brendimo poslinkius, statistiniam apdorojimui atmesti kraštiniai menarchės variantai, kurie gali sietis su organizmo veiklos sutrikimais (F.M. Biro, Yee-Ming Chan, 2023). Tokios metodikos laikytasi ir ankstesniuose AHA katedros menarchės tyrimuose.

Rezultatai. 2023 m. tyrime dalyvavusių merginų menarchės amžius buvo 12.35 ± 1.26 m. Menarchės amžius 2000 m. tyrimo duomenimis buvo beveik metais vėlesnis (13.22 m.). Taip pat 2023 m. nustatytas atskirų Lietuvos miestų ir miestelių merginų menarchės amžius: Alytaus – 12.49 m., Kauno – 12.29 m., Klaipėdos – 12.42 m., Marijampolės – 12.22 m. Panevežio – 12.01 m., Šiaulių – 12.44 m., Tauragės – 12.44 m., Telšių – 12.21 m., Utenos – 12.70 m., Vilniaus – 12.43 m. Nuo kitų regionų skyrėsi patikimai ankstesnis Panevėžio miesto merginų menarchės amžius ($p < 0.05$). Vėliausias menarchės amžius buvo Utenoje ($p < 0.05$). Svarbu paminėti, kad 13 merginų atsakė, jog menarchė joms prasidėjo anksčiau nei 10 metų ir tik 4 merginos, kad vėliau nei 16 metų. Apskaičiuotas menarchės amžius skirtingose gyvenvietėse pagal urbanizacijos lygį buvo: mieste – 12.34 m., miestelyje – 12.37 m., kaime/gyvenvietėje – 12.39 m.

Išvados. 1. Lietuvos merginų menarchės amžius per pastaruosius 20 metų paankstėjo beveik metais – nuo 13.22 m. iki 12.35 m. 2. Nustatyta tam tikrų menarchės amžiaus regioninių skirtumų. 3. Vietovės urbanizacijos lygmuo neturėjo patikimos sąsajos su menarchės amžiumi: miestų, miestelių ir kaimo vietovių merginų menarchės amžius nesiskyrė. Tai rodo globalizacijos tendenciją, nes anksčiau vykdytuose tyrimuose buvo stebimas reikšmingas menarchės amžiaus skirtumas tarp merginų gyvenančių kaimo vietovėse bei miestuose.

Raktažodžiai. Menarchės amžius; dinamika; regioniniai skirtumai; urbanizacija; ankstyvas brendimas.